FINANSSIALA

31.5.2022

Jansson Peter

Eduskunnan talousvaliokunta

Asia: EJ 3/2022 vp - E 9/2021 vp, Valtioneuvoston selvitys: Euroopan keskuspankin selvitys digitaalisesta eurosta

Finanssiala ry suhtautuu varauksellisesti digitaalisen keskuspankkirahan kehittämiseen

Finanssiala ry (FA) kiittää mahdollisuudesta kommentoida valtioneuvoston selvitystä, joka koskee Euroopan keskuspankin (EKP) selvitystyötä digitaalisesta eurosta.

FA suhtautuu varauksellisesti digitaalisen keskuspankkirahan, digitaalisen euron, kehittämiseen. EKP julkaisi lokakuussa 2020 raportin digitaalisesta eurosta ja päätti heinäkuussa 2021 käynnistää selvitystyön eli hankkeen tutkimusvaiheen digitaalisesta eurosta. Julkisten EKP-raporttien, esitysten ja puheenvuorojen perusteella voi todeta, että tutkimusvaiheen tuotokset näyttäisivät vielä olevan kovin keskeneräisiä. Digitaalisen euron muotoiluun liittyvät keskeiset ominaisuudet, juridiset kysymykset, tekniset ratkaisut sekä liiketoimintamallit että liikkeellelaskun motiivit kaipaavat tarkennuksia. Voisi sanoa, että vieläkin yritetään ehdottaa ratkaisua ongelmaan, jota ei ole olemassa tai ei ole pystytty täysin määrittelemään. Peruskysymyksinä ovat mitä/mikä on digitaalinen euro ja miksi sen mahdollinen liikkeellelasku on tärkeää?

FA katsoo, että digitaalisen euron kehittämiseen liittyy vielä laaja joukko perustavanlaatuisia avoinna olevia kysymyksiä, joilla olisi laajamittaisia vaikutuksia esim. pankkien liiketoimintamalleihin, rahoitusrakenteeseen, maksujärjestelmiin sekä rahoituksenvälitykseen. Vaikutukset kohdistuisivat käytännössä koko arvoketjuun, kuten vähintään kaikkiin EU/ETA-alueen maksupalvelutarjoajiin, eli vaikutukset olisivat erittäin laajat myös finanssisektorin ulkopuolisille toimijoille. Mahdollinen digitaalisen euron käyttöönotto vaatii vielä laajaa, seikkaperäistä ja syvällistä jatkoselvitystyötä vaikutusarvioineen. Sääntelyn on tässäkin oltava linjassa nykyisen rahajärjestelmän kanssa, ’sama toiminta, samat riskit, samat säännöt’ -periaatteen mukaisesti. Jos esimerkiksi lainsäädännöllisesti päädytään digitaalisen euron osalta joihinkin sääntelyhelpotuksiin, näiden toimenpiteiden tulee heijastua myös finanssisektorin laajaan sääntelyviidakkoon.

Digitaalisen euron etuja ja haittoja on syytä arvioida huolella ennen kuin tehdään päätöksiä käyttöönotosta. Pankkien luomaan talletusrahaan perustuva rahajärjestelmä toimii tehokkaasti ja tarjoaa asiakkaille monipuolisia, innovatiivisia ja teknisesti kehittyneitä palveluita. Perustuvaa laatua oleva kysymys on tällöin se, mitä sellaisia uusia ratkaisuja digitaalinen euro voisi tuoda markkinoille, joita ei ole jo toteutettu tai ei voida toteuttaa esimerkiksi nykyisten talletusjärjestelmien, maksujärjestelmien tai näiden järjestelmäkehitysaloitteiden sisällä? Mikä olisi digitaalisen euron konkreettinen hyöty ja lisäarvo kuluttajille ja yrityksille? Kuluttajien osalta suurena haasteena tulee olemaan ymmärrys digitaalisen euron olemuksesta ja hyödyistä: Miksi ottaisin käyttöön? Myös offline-käyttömahdollisuus henkilöltä henkilölle maksuissa on nähty eräänä tapana lisätä resilienssiä, mutta anonymisoituna se toisi riskejä mm. rahanpesumonitorintiin ja riskeinä olisivat myös

nk. ’tuplaveloitustilanteet’. Yritykset näkevät mahdollisesti digitaalisen euron ohjelmoitavuuden hyödyllisenä, mutta FA:n käsityksen mukaan siihen ratkaisuun ei välttämättä tarvita digitaalista euroa. Motiivien mahdollisen digitaalisen euron käytönotolle pitää siis olla kristallinkirkkaat. Myös rahoitusjärjestelmään syntyvät riskit pitää tunnistaa ja arvioida koko laajuudessaan.

EKP:n selvitystyön tulisi keskittyä innovatiivisiin ominaisuuksiin ja ratkaisuihin, jotka toisivat lisäarvoa nykyisten maksamisen ratkaisujen rinnalle. EKP selvitystyö näyttäisi nyt keskittyvän perinteisiin käyttötapauksiin (henkilöltä henkilölle maksut sekä vähittäismaksaminen kaupassa ja etänä), joista löytyy jo innovatiivisia markkinaratkaisuja. Tähtäin pitäisi olla tulevaisuuden käyttötarpeissa ja tulevaisuuden ratkaisuissa, joihin ei ole vielä keksitty tyydyttäviä ratkaisuja.

Jos digitaalinen euro lasketaan EKP:n toimesta aikanaan liikkeelle, on varsin selvää, että sen määrää ja käyttöä tulee rajoittaa. Ei liene kenenkään intressissä, että pankkien talletusraha pakenee joukolla digitaaliseksi keskuspankkirahaksi. FA:n näkemyksen mukaan on hyvin mahdollista, että lainsäädännöllisesti tehtävä rajoite ei olisi riittävä ja täten olisi syytä rajoittaa määrä ja käyttö myös digitaalisen euron muotoilussa.

Valtioneuvoston kannan mukaiset havainnot ja nostot ovat FA:n mielestä oikeansuuntaisia. Kotimaiset ja eurooppalaiset pankit on otettava tiiviimmin mukaan digitaalisen euron suunnitteluprosessiin, jotta päästään kaikkien osapuolten kannalta toimivaan ja kustannustehokkaaseen ratkaisuun. EKP on perustanut mm. pankeista koostuvan market advisory groupin (MAG) ja EKP:n alaisuudessa toimiva ERPB-työryhmä on käynnistänyt työnsä teknisistä asioista. Suomen Pankilla on myös oma seurantaryhmänsä. Nämä yhteistyötoimet ovat hyviä, mutta tarvitaan vielä avointa yhteistä keskustelua ja pohdintaa isosta kuvasta. Syvällistä strategista pohdintaa ei ole vielä tehty.

EKP:n hanke ja komission tuleva sääntelyehdotus eivät saa vaarantaa pankkijärjestelmän vakautta eivätkä syrjäyttää yksityistä hyvin hoidettua liiketoimintaa. Ja kuten yllä jo todettiin, hankkeella on myös laajamittaisia vaikutuksia pankkisektorin ulkopuolisille toimijoille.

FINANSSIALA RY

Taina Ahvenjärvi